

Theology on the Web.org.uk

Making Biblical Scholarship Accessible

This document was supplied for free educational purposes. Unless it is in the public domain, it may not be sold for profit or hosted on a webserver without the permission of the copyright holder.

If you find it of help to you and would like to support the ministry of Theology on the Web, please consider using the links below:

Buy me a coffee

<https://www.buymeacoffee.com/theology>

PATREON

<https://patreon.com/theologyontheweb>

[PayPal](#)

<https://paypal.me/robbradshaw>

A table of contents for *Journal of Biblical Literature* can be found here:

https://biblicalstudies.org.uk/articles_jbl-01.php

The Haskell Gospels.

EDGAR J. GOODSPEED, PH.D.

UNIVERSITY OF CHICAGO.

IN 1895 the University of Chicago, through Professors E. D. Burton and C. R. Gregory, secured a manuscript of the gospels in Greek, which was deposited in the Haskell Oriental Museum of the University, where it now is. The manuscript had come to Chicago in the hands of a Greek, from whose estate it was purchased. It dates from about 1500 A.D. and is written in a large, round cursive.¹ It now contains 267 leaves, but originally its forty quires, the last of seven leaves, with the eleven leaves of prefatory material, must have made at least 330 leaves. Of these quires twenty-nine are still complete (I.-III., V.-XIV., XXIV.-XXXI., XXXIII.-XL.), four lack one or two leaves (IV., XV., XVI., XXXII.), and seven (XVII.-XXIII.) are quite gone. The quires are numbered on the lower inner corner of the first recto and last verso. The leaves measure 18 by 26.5 or 27 cm., and are inscribed in single columns 11.3-11.8 by 17.8 cm., with 19 lines to a column. There are some ornamental headings (Matthew, Mark) and a few initial capitals. The parchment is often stiff and thick, though it is very uneven in quality. The hand is large, round, and regular, and much of it has been traced over in late ink. The parchment was ruled in the usual manner, the writing depending from the line. There are the usual accents, breathings, and punctuation marks; *ι*-subscript is generally lacking. The lesson and chapter titles in the margin are usually in red, as are the Eusebian section and canon numbers. There are no paragraphs.

The eleven leaves preceding the first quire give first a list of lesson titles with explanatory paragraphs, then the letter of Eusebius to Carpianus, the Eusebian canons in red, a *ὑπόθεσις τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου*, and the list of chapter titles for Matthew. With the first quire Matthew's gospel begins, and with the eleventh quire it ends.

¹ In Gregory's new catalogue (*Textkritik des Neuen Testaments*) the manuscript appears as number 1290 of the gospel minuscules.

A *ὑπόθεσις τοῦ κατὰ Μάρκον ἁγίου εὐαγγελίου* begins the twelfth quire, and is followed by the gospel of Mark. The concluding chapters of Mark and the opening chapters of Luke, together with the intervening material, are missing. Luke is followed by a *ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον ἀπόστολον Ἰωάννην τὸν θεολόγον* and the gospel of John, with which the fortieth quire ends; there are no subscriptions. The lacunae in the gospels are thus Mt. 9³⁶-10¹⁰ (quire IV. fol. 1), 12^{13b-20a} (IV. 8), Mark 7^{24b-36a} (XV. 1), 9^{48b}-10^{14a} (XVI. 1), 12¹-Lk. 9² (XVI. 8 and XVII.-XXIII.), John 1^{1-14a} (XXXII. 1), 3^{14b-27a} (XXXII. 8).²

The following hexameters stand just before Matthew :

↓ ματθαίου τῶδε ἔργον· ἀριστοπρόνοι τελῶνου·
 ὃς τόκον ἔφρασε θεῖον ἀπειρογάμοιο γυναικός·
 ἦ τέκε ἄσπορον υἱὸν ὃν οὐ χάδεν οὐρανὸς εὐρύς·
 χ(ριστὸ)ν ἀειζῶντα· θ(εὸ)ν βροτὸν αὐτὸν ἔντα. ↓
 (recto 11.)

The following hexameters, which occur not infrequently in cursives before Mark, are written not in verses, but as though they were prose; the verse divisions are here indicated.

ἄσσα περὶ χριστοῦ θεηγόρος ἔθνεα πέτρος
 κηρύσσω ἐδίδασκεν ἀπὸ στομάτων
 ἐριτρίμων, | ἐνθάδε μάρκος ἄγειρε καὶ ἐν
 σελίδεσσιν ἔθηκε· | τοῦνεκα καὶ μερό-
 πεσσιν εὐάγγελος ἄλλος ἐδείχθη: — |
 ἔργον ἀριπρεπὲς ἐκ μεγάλου πέτρου
 μνηθεῖς, | μάρκος ἔτευξε τῶδε πν(εύματο)ς
 ἐν σοφίῃ: —: —: —: —: —: —: —
 (recto 99.)

The last words are repeated at the top of the following page :

↓ ἔργον ἀριπρεπὲς ἐκ μεγάλου πέτρου μν-
 ηθεῖς, | μάρκος ἔτευξε τῶδε πν(εύματο)ς ἐν σοφίῃ:
 (verso 99.)

As to type of text, the readings of the manuscript are rather markedly Syrian. Taking Mark 1-5 as a representative passage, the manuscript shows 33 significant divergences from the Received Text. Of these, three are singular or nearly so, and may be neglected. Of the 30 significant supported readings, 14, or 46.7 per cent, are Syrian. With this may be compared the figures for Codex Montfortianus (61), employed by Erasmus for the text of 1 John 5⁷ (the Three

² Professor Gregory, *loc. cit.*, notes lacunae in Mk. 5²⁶⁻⁴⁰ and John 3²⁷⁻³³, but these sections, while doubtless missing when his notes were made, have since been recovered and reunited with the manuscript.

Heavenly Witnesses), in his edition of 1522. This manuscript, which is believed to have been written not long before that date, is thus almost contemporary with the Haskell Gospels. Of its 52 supported significant variations from the Received Text in these five chapters of Mark, 21, or 40.4 per cent, are Syrian. The Newberry Gospels, a twelfth (according to Gregory, eleventh) century cursive,³ gives a Syrian element of 42.9 per cent for the same section. As these may be considered fairly representative Syrian manuscripts, the Syrian element in the Haskell Gospels would seem to be more than usually large.

Matt. 1⁶ *σολομῶνα pro Σολομῶντα.*

2⁶ *οὕτως pro οὕτω.* 11 *εἶδον pro εἶρον.* 19 *ἡδοῦ pro ἰδοῦ.*

3⁶ *ἰορδάνη + ποταμῶ.* 8 *καρπὸν ἀξιον pro καρποῦς ἀξίους.* 9 + *εἰ ante πατέρα.* 11 — *καὶ πυρλί.*

4¹ *tr. ἀπήχθη ὁ ἴσ.* 10 *ἔπαγε + ὀπίσω μου.* 18 — ὁ Ἰησοῦς [but in the margin, a lectionary phrase in a late hand runs τῷ καιρῷ ἐκείνῳ περιπατῶν ὁ ἴσ].

5¹² — *οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.* 16 *οὕτως pro οὕτω.*

19 *οὕτως pro οὕτω.* 21 *tr. ὑμῶν ἢ δικαιοσύνη.* 28 *καὶ ἐκεῖ pro κἀκεῖ.* 26 *οὐ pro ἀν.*

31 — *τοῖς ἀρχαίοις.* 28 *αὐτὴν pro αὐτῆς.* 29 *βληθῆναι pro βληθῆ.* 30 *εἰς pro ἐπι.*

41 *ἰμάτιόν + σου.* 44 *τοῖς μισοῦσιν pro τοὺς μισούντας.* 45 + *τοῖς ante οὐρανοῖς.*

46 *ποιοῦσιν pro ποιοῦσι.* 47 *φίλους pro ἀδελφοῦς.*

61 *προσέχετε + δε.* 6 *ταμείον pro ταμείον.* 18 — *ἐν τῷ φανερωῖ.* 24 *μαμωνᾶ pro μαμμωνᾶ.* 25 *ἐνδύσεσθε pro ἐνδύσθητε | πλείων pro πλείον.*

7² *μετρηθήσεται pro ἀντιμετρηθήσεται.* 12 *οὕτως pro οὕτω | οὕτως pro οὕτος.*

14 *τί pro εἰ.* 16 *ἔσωθε pro ἔσωθεν.* 17 *οὕτως pro οὕτω.* 18 *δύνατε pro δύναται.*

8² *προσελθὼν pro ἐλθὼν.* 6 *αὐτῷ pro τῷ Ἰησοῦ.* 8 *λόγω pro λόγον.* 11 *ἀνακληθήσονται pro ἀνακλιθήσονται.* 13 *ἐκατοντάρχη pro ἐκατοντάρχῳ | post ἐκείνη + καὶ ὑποστρέψας ὁ ἐκατόνταρχος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, εὔρε τὸν παῖδα αὐτοῦ ὑγιαίνοντα [αὐτῇ τῇ tr. a man. sec. ?].* 31 *ἐκβάλης pro ἐκβάλλεις.*

9⁴ *εἰδὼς pro ἰδὼν.* 18 *ἀλλὰ pro ἀλλ'.* 17 *ἀμφοτέροι pro ἀμφοτέρα.* 18 — *αὐτοῖς | ἀρχων + εἰς | ἀλλ' pro ἀλλά.* 19 *ἠκολούθησαν pro ἠκολούθησεν.* 22 *αὐτῇ pro αὐτὴν.* 27 *ἰὸς pro ἰέ.* 33 — *εἰ.*

9³⁶-10¹⁰ *amissis.*

10¹⁰ *ράβδους pro ῥάβδον.* 12 + *λέγοντες εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ.* 18 *πόλι pro πόλει.* 19 *λαλήσετε pro λαλήσητε.* 25 *ἀπεκάλεσαν pro ἐκάλεσαν | οικειακούς pro οικιακούς.* 28 *φοβήθητε pro φοβηθήτε | ἀποκτενόντων pro ἀποκτείνοντων | + την ante ψυχῆν² | + τὸ ante σῶμα².* 29 *ὑμῶν + τοῦ ἐν οὐρανοῖς.* 30 *οικεῖακοι pro οικιακοί.*

11¹ *ἐτέλεσε pro ἐτέλεσεν | — ὁ Ἰησοῦς.* 2¹ *ἰῷ pro Χριστοῦ.* 16 *παιδοῖς pro παιδαρίοις.* 21 *βηθσαϊδᾶ pro Βηθσαιδᾶν | + καθήμεναι ante μετενόησαν.*

12⁶ *μείζον pro μείζων.* 8 — *καὶ.* 13⁶-20^a *amissis.* 20 *διαρπάσει pro διαρπάσει.* 32 *ἐὰν pro ἂν¹ | τῷ νῦν αἰῶνι pro τούτῳ τῷ αἰῶνι.* 35 — *τῆς καρδίας.* 42 *σολομῶνος pro Σολομῶντος bis.* 44 *ὑποστρέψω pro Ἐπιστρέψω.*

³ The Newberry Gospels is number 1289 in Professor Gregory's list of minuscules, *op. cit.*, p. 251.

13¹⁴ — ἐπ'. 15 ἴδωμαι *pro* ἴδωμαι. 27 — τὰ. 28 συλλέξομεν *pro* συλλέξωμεν.
 30 — τῷ. 33 ἔκρυψεν *pro* ἐνέκρυψεν. 47 καίεται *pro* κατακαίεται.

14¹⁴ αὐτοῖς *pro* αὐτοῦς. 19 — καί². 22 ἂν *pro* οὐ. 25 — ὁ Ἰησοῦς. 27 φοβήσθε
pro φοβείσθε. 30 ἔκραζε *pro* ἔκραξε.

15⁴ — σου. 8 μ *pro* μοι. 19 κοιλίας *pro* καρδίας. 32 νῆστις *pro* νήστεις.

16³ πρῶτας *pro* πρῶτ | δύνασθε + γνῶσαι. 12 *om.* *vs. lat. suprl. in margin.*

17 + ὁ ἀντὶ Ἰησοῦς. 28 ἀμὴν + δὲ | ὡδε ἐστῶτες *pro* τῶν ὡδε ἐστηκότων.

17⁴ μωσεὶ *pro* Μωσῆ. 7 φοβήσθε *pro* φοβείσθε. 9 ἐκ *pro* ἀπὸ. 12 οὕτως *pro*
 οὕτω. 14 αὐτὸν *pro* αὐτῷ². 27 ἀναβαίνοντα *pro* ἀναβάτῃ.

18⁴ ταπεινώσει *pro* ταπεινώσῃ. 5 εἰς *pro* ἐπὶ. 9 — σου¹. 12 ἐνενηκονταενέα
pro ἐνενηκονταενέα. 13 ἐνενηκονταενέα *pro* ἐνενηκονταενέα. 15 ἀμαρτήσῃ *pro*
 ἀμαρτήσῃ. 18 ἀμὴν + δὲ. 19 πάλιν + ἀμὴν | αἰτήσονται *pro* αἰτήσονται. 23 εἰ
 τι *pro* ὅ τι. 29 — πάντα. 30 + τὴν ἀντὶ φυλακῆν. 31 ἐαυτῶν *pro* αὐτῶν.
 35 οὕτως *pro* οὕτω.

19⁵ κολληθήσεται *pro* προσκολληθήσεται. 8 οὕτως *pro* οὕτω. 9 — εἰ | *om.*
 μοιχᾶται καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας; *suprl. man. sec.* 12 οὕτως *pro* οὕτω.
 15 — αὐτοῖς. 16 κενόσκος τίς *pro* εἰς | *tr.* ποιήσω ἀγαθὸν | *tr.* ζῶην αἰώνιον ἔχω.
 19 — σου¹. 21 οὐρανοῖς *pro* οὐρανῷ. 24 εἰσελθεῖν *pro* διελθεῖν.

20² καὶ συμφωνήσας *pro* συμφωνήσας δὲ. 8 — τὴν. 4 καὶ ἐκείνοις *pro* κἀκεῖ-
 νοῖς. 21 εὐνῶμιμον + σου. 22 ἧ *pro* καί. 26 ἔσται *pro* ἔστω. 29 ἐκπορευομένου
 αὐτοῦ *pro* ἐκπορευομένων αὐτῶν.

21¹ βηθσαφαγὴ *pro* Βηθσαφαγῆ. 8 ἀποστέλλει *pro* ἀποστελεῖ. 10, 11 πᾶσα . . .
 ἔλεγον *sec. man. in litura.* 14 *tr.* χλωλοὶ καὶ τυφλοὶ. 22 ἂν *pro* ἂν. 24 ἐπερω-
 τήσω *pro* ἐρωτήσω. 28 ἀνθρώπος + τίς. 30 ἐτέρω *pro* δευτέρῳ. 35 ἔδειραν *pro*
 ἔδειραν. 41 ἐκδώσεται *pro* ἐκδόσεται. 45 — οἱ².

22¹ καὶ ἀκούσας *pro* ἀκούσας δὲ | βασιλεὺς + ἐκείνος. 15 *tr.* χεῖρας καὶ πόδας.
 37 ἔφη *pro* εἶπεν | — τῇ¹ εἰ². 39 αὐτῆ *pro* αὐτῇ | ἐαυτὸν *pro* σεαυτόν. 46 ἠδύ-
 νατο *pro* ἐδύνατο.

23³ ἂν *pro* ἂν | ποιῆτε *pro* ποιεῖτε². 11 ἔστω *pro* ἔσται. 18 — δὲ. 18 ἂν
pro ἂν. 21 κατοικήσαντι *pro* κατοικοῦντι. 25 ἔσθε *pro* ἔσθεν | ἀδικίας *pro*
 ἀκρασίας. 27 ἔσθε *pro* ἔσθεν. 28 οὕτως *pro* οὕτω | ἔσθε *pro* ἔσθεν. 35 + ὅτι
 ἀντὶ ἤξει | *tr.* πάντα ταῦτα. 37 ἀποκτείνουσα *pro* ἀποκτείνουσα.

24² *tr.* ταῦτα πάντα | οὐκ *pro* οὐ μὴ². 6 μελήσετε *pro* Μελλήσετε. 16 ἐστῶς
pro ἐστὸς. 17 τὰ *pro* τι. 20 — ἐν. 27 — καί². 32 ἴδῃ *pro* ἤδῃ. 33 οὕτως *pro*
 οὕτω | *tr.* ταῦτα πάντα. 35 — τῆς². 45 — αὐτοῦ. 49 *man. prim.* ἐσθίῃ δὲ καὶ
 πίῃ *pro* ἐσθίειν δὲ καὶ πίῃν *corr.* ἐσθίει δὲ καὶ πίῃν.

25³ αὐτῶν *pro* ἐαυτῶν¹. 9 οὐ μὴ *pro* οὐκ. 19 *tr.* λόγον μετ' αὐτῶν. 26 ἤδῃς
prim. man.; corr. ἤδεις. 31 ἐκβάλετε *pro* ἐκβάλλετε. 44 — αὐτῷ.

26⁴ *tr.* δόλω κρατήσωσι. 9 + τοῖς ἀντὶ πτωχοῖς. 13 αὐτῆ *pro* αὐτῇ. 15 καὶ
 ἐγὼ *pro* ἀγὼ. 17 ἐτοιμάσομέν *pro* ἐτοιμάσωμέν. 18 ἐστὶ *pro* ἐστιν. 26 — τὸν |
 εὐχαριστήσας *pro* εὐλόγησας. 31 διασκορπισθήσονται *pro* διασκορπισθήσεται.
 36 — καὶ | ἐγὼ + δὲ. 35 ἀπαρτήσομαι *pro* ἀπαρτήσομαι | ὁμοίως + δὲ. 36 προσεύ-
 ξομαι *pro* προσεύξομαι. 38 αὐτοῖς + ὁ ἰσ̄. 47 τότε *pro* καὶ¹ | ἀγρυπνήσαι *pro*
 γρηγορήσαι. 48 *tr.* οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν. 45 ἂν *pro* ἂν. 53 ἀποθανοῦνται *pro* ἀπο-
 λούνται. 54 οὕτως *pro* οὕτω. 59 *tr.* θανατώσωσιν αὐτὸν. 70 ἔμπροσθεν + αὐτῶν.
 71 αὐτοῖς² *pro* τοῖς. 74 καταθεματίζειν *pro* καταναθεματίζειν. 75 — τοῦ²

27¹² — τῶν². 28 ἐκδήσαντες *pro* ἐκδύσαντες. 29 ἀ ανθῶν *pro* ἀκανθῶν [*margin.*
car. om.]. 30 — εἰς¹. 35 — ἴνα . . . κλήρον. 41 πρεσβυτέρων + καὶ φαρισαίων.

42 + ἐπ' ἀντι αὐτῶ. 43 - οὐν. 44 αὐτὸν *pro* αὐτῶ². 45 λιμὰ *pro* λαμὰ. 56 - ἐκεῖ.

28² θύρας + τοῦ μνημείου. 9 - ὁ. 10 καὶ ἐκεῖ *pro* κάκει. 19 - οὐν.

Mark 1⁵ + ὁ *ante* Ἰωάννης. 14 - ὁ. 15 πιστεύσατε *pro* πιστεύετε. 16 αὐτοῦ + τοῦ σίμωνος. 20 μισθῶν *pro* μισθωτῶν. 27 ἐαυτοῦς *pro* αὐτοῦς. 29 εἰσῆλθον *pro* ἦλθον. 31 αὐτῆς *pro* αὐτοῖς. 34 αὐτὸν + τὸν χῶ² εἶναι. 37 *tr.* σε ζητοῦσε. 38 καὶ ἐκεῖ *pro* κάκει | ἐλήλυθα *pro* ἐξελήλυθα. 44 μωῦσῆς *pro* Μωσῆς.

2¹ *tr.* εἰσῆλθε πάλιν. 7 οὕτως *pro* οὕτω | εἰ μὴ *pro* εἰ μὴ. 8 οὕτως + αὐτοί. 9 σου *pro* σοι. 14 λευτῶ *pro* Λευτῶν. 26 - τοῦ.

3¹² *tr.* φανερὸν αὐτὸν. 17 *ante* τοῦ ἰακώβου *margin. add.* αὐτοῦ. 27 οὐδεὶς δύναται *pro* οὐ δύναται οὐδεὶς. 32 ἀδελφοί σου + καὶ αἱ ἀδελφαί σου. 33 καὶ *pro* ἡ.

4¹ συνήχθησαν *pro* συνήχθη. 4 - τοῦ οὐρανοῦ. 8 ἐν *pro* ἐν *ter.* 9 - αὐτοῖς. 18 - οὗτοί εἰσιν². 20 ἐν *pro* ἐν *ter.* 21 τεθῆ *pro* ἐπιτεθῆ. 30 ὁμοίωσμεν *pro* ὁμοίωσωμεν (*renullit* ο *in litura*). 31 κόκκον *pro* κόκκῳ. 32 αὐξήθη *pro* σπαρῆ | μείζων *pro* μείζων (ο *in litura*). 33 ἐδύνατο *pro* ἠδύνατο. 37 λαίλαψ *prim. nian. pro* λαίλαψ *corr.* | ἐπέβαλεν *pro* ἐπέβαλλεν. 40 οὕτως *pro* οὕτω.

5³ ἐδύνατο *pro* ἠδύνατο. 11 τῷ θρει *pro* τὰ θρη. 13 εἰσῆλθεν *pro* εἰσῆλθον | ὤρμησε + πᾶσα [but marked for erasure]. 16 διηγῆσαντο δὲ *pro* καὶ διηγῆσαντο. 19 πεποίηκε *pro* ἐποίησε. 26 αὐτῆς *pro* ἐαυτῆς. 40 πάντας *pro* ἅπαντας.

6² - στι. 15 - ἡ. 16 - ὁ. 17 - τῆ. 27 σπεκουλάτορα *pro* σπεκουλάτωρα. 29 - τῶ. 31 εὐκαίρουν *pro* ἠεκαίρουν. 33 - οἱ βχλοι. 37 ἀγοράσωμεν *pro* ἀγοράσωμεν | *tr.* δηναρίων διακοσίω. 44 - ὦσε. 45 ἀπολύσει *pro* ἀπολύση. 52 *tr.* αὐτῶν ἡ καρδία. 53 γεννησαρέτ *pro* Γεννησαρέτ.

7⁴ χαλκεῖων *pro* χαλκίων. 5 μαθηταῖς *pro* μαθηταί. 15 ἔξωθε *pro* ἔξωθεν. 19 οὕτως *pro* οὕτω. 2¹ *tr.* ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ 'αυοῦ'. 21 ἔσωθε *pro* ἔσωθεν? 24 - τῆν. 240-260 *amissis*.

8³ νῆστις *pro* νῆστεις | ἦκουσι *pro* ἦκασι. 13 - τὸ¹. 21 λέγει *pro* ἔλεγεν. 26 ἀνέβλεψε *pro* ἐνέβλεψε. 26 - τὸν. 31 + τῶν *ante* ἀρχιερέων | + τῶν *ante* γραμματέων. 35 τὴν ἐαυτοῦ ψυχὴν *pro* τὴν ψυχὴν αὐτοῦ². 38 ἐὰν *pro* ἂν.

9² - τὸν⁸. 4 μωυσῆ *pro* Μωσεί. 5 ποιήσωμεν *pro* ποιήσωμεν | *tr.* μίαν ἡλίαν. 6 λαλήσει *pro* λαλήση. 7 - λέγουσα. 13 - κα¹. 18 - ἂν. 2¹ ἰδὸν *pro* ἰδῶν. 22 + τὸ *ante* πῦρ | ἀπολέσει *pro* ἀπολέση. 25 + ὁ *ante* βχλος. 28 *tr.* πολλὰ καὶ. 34 διηλέχθησαν *pro* διελέχθησαν. 41 - τῶ. 42 ἐὰν *pro* ἂν | μικρῶν + τούτων [τῶν μικρῶν τούτων *in litura*].

9⁴⁰⁵-10¹⁴⁰ *amissis*.

10¹⁴ - κα². 16 εὐλόγει *pro* ἠλόγει. 17 αὐτῶ *pro* αὐτὸν¹. 21 - τοῖς. 24 - τοῖς². 27 - πάντα γὰρ δυνατὰ ἐστί παρὰ τῶ θεῶ. 28 ἤρξατο δὲ *pro* καὶ ἤρξατο. 29 καὶ ἀποκριθεὶς *pro* ἀποκριθεὶς δὲ. 35 - οἱ. 40 - μου². 48 οὕτως *pro* οὕτω | *tr.* ὑμῶν διάκονος. 44 ἐὰν *pro* ἂν | *tr.* γενέσθαι ὑμῶν. 46 + ὁ *ante* υἱός.

6¹ βαββονί *pro* 'Ραββονί.

11¹ βηθσαφαγῆ *pro* Βηθφαγῆ. 8 ἀποστέλλει *pro* ἀποστελεῖ. 21 ἐξήραται *pro* ἐξήρανται. 22 + ὁ *ante* Ἰησοῦς. 24 αἰτήσθε *pro* αἰτεῖσθε. 26 ἀφήσει + ὑμῖν. 29 καὶ ἐγὼ *pro* κάγω. 32 - ἐὰν.

Mk. 12¹-Lk. 9² *amissis*.

Luke 9⁵ ἐὰν *pro* ἂν. 9 - ὁ | ταῦτα *pro* τοιαῦτα. 10 *tr.* ἐρημον τόπον. 18 *tr.* ὑμεῖς αὐτοῖς | *tr.* ἰχθύες δύο | μὴ τι *pro* μήτι | ἀγοράσωμεν *pro* ἀγοράσωμεν. 16 οὕτως *pro* οὕτω. 20 - ὁ. 28 - καθ' ἡμέραν. 24 ἐὰν *pro* ἂν¹. 27 ἐστῶτων *pro* ἐστηκῶτων | γεύσονται *pro* γεύσονται. 28 ὡς *pro* ὥσε | - τὸν. 38 εἶπε *pro*

εἶπεν | — ὁ | ποιήσωμεν *pro* ποιήσωμεν | *tr.* μίαν μωσαεῖ | ἐλάλει *pro* λέγει. ⁸⁵ *tr.* ἐγένετο φωνή. ⁸⁶ — ὁ. ⁴¹ ἐκβάλωσιν *pro* ἐκβάλλωσιν. ⁴² *tr.* τὸν υἱὸν σου ὦδε. ⁴⁹ — τὰ. ⁵⁶ — γὰρ. ⁶² *tr.* ὁ ἴσ' πρὸς αὐτόν.

¹⁰² ἐκβάλλη *pro* ἐκβάλλη. ⁶ — μέν | — ἐπ' αὐτόν. ⁸ — ἦν δ'. ¹² — δέ. ¹⁸ χοραζὶν *pro* Χωραζίν. ²¹ — μᾶλλον. ²² *tr.* μοι παρεδόθη. ²⁷ ἐαυτὸν *pro* σεαυτὸν. ²⁹ + ὁ *anle* πλησίον. ³⁰ ἐξέδυσαν *pro* ἐκδύσαντες. ³² ἀντιπαρήλαθε *pro* ἀντιπαρήλαθεν. ³⁴ *eis pro* ἐπί. ⁸³ *tr.* πλησίον δοκεῖ σοι. ⁸⁹ [τῶν] λόγων *pro* τὸν λόγον. [The corner of this page — 144 — is torn away.]

¹¹¹ ἐπαύσατο *pro* ἐπαύσατο. ⁵ πορεύεται *pro* πορεύσεται. ⁶ — μου. ⁸ ὅσον *pro* ὅσων. ⁹ εὐρήσητε *pro* εὐρήσετε. ¹⁰ ἀνοιχθήσεται *pro* ἀνοιγήσεται. ¹¹ + ἐξ. *anle* ὑμῶν. ¹² ἦ *pro* *ei* | μὴ² + *kal.* ¹⁸ *tr.* δόματα ἀγαθὰ. ²⁶ ἐλθὼν *pro* ἐλθόν. ⁸¹ σολομῶνος *pro* Σολομῶντος *bis.* ⁸² νινεύται *pro* Νινεύτ. ⁸³ κρυπτήν *pro* κρυπτὸν | ἦ *pro* οὐδὲ | φῶς *pro* φέγγος. ⁴⁰ ἐποίησεν *pro* ἐποίησε. ⁴⁴ — οἰ². ⁴⁹ διώξουσιν *pro* ἐκδιώξουσιν. ⁶⁴ — *kal.*

¹²⁴ ἀποκτενόντων *pro* ἀποκτεινόντων. ⁷ φοβήσθε *pro* φοβείσθε. ¹¹ ἀπολογήσεσθε *pro* ἀπολογήσησθε. ¹⁶ αὐτῶ *pro* αὐτοῦ¹. ²⁰ ἄφρον *pro* Ἄφρων. ²² ἐνδύσεσθε *pro* ἐνδύσησθε. ²³ + οὐχὶ *anle* ἡ ψυχὴ | πλείων *pro* πλείον. ²⁴ ταμείων *pro* ταμείων. ⁸³ ἀνέκληπτον *man. sec.* ⁸⁸ οὕτως *pro* οὕτω. ⁴⁶ τύπειν *pro* τύπτειν. ⁴⁷ αὐτοῦ *pro* ἐαυτοῦ. ⁴⁸ ἀπαιτήσουσιν *pro* αἰτήσουσιν. ⁵¹ — δέ. ⁵³ διαμερισθήσεται + γὰρ | ἐπί *pro* ἐφ'. ⁵¹ οὕτως *pro* οὕτω. ⁵⁸ βάλῃ *pro* βάλλη. ⁵⁹ τὸν *pro* τὸ.

¹³⁶ *tr.* ζητῶν καρπὸν. ⁸ κόπρια *pro* κοπρία. ¹⁴ θεραπεύεσθαι *prim. man.;* — *θε man. sec.* ¹⁹ + τὸν, *anle* κήπον | αὐτοῦ *pro* ἐαυτοῦ. ²⁰ — *kal.* ²¹ ἔκρυσεν *pro* ἐνέκρυσεν. ²⁹ — ἀπὸ² | ἀνακληθήσονται *pro* ἀνακληθήσονται. ⁸² ἰδοὺ + ἐγώ. ⁸⁴ ἀποκτενοῦσα *pro* ἀποκτείνουσα. ⁸⁵ — ἀμήν | *tr.* λέγω δέ.

¹⁴⁵ υἱὸς *pro* υἱος | — ἐν. ⁸ κατακληθῆς *corr. e* κατακληθῆς. ¹⁰ ἀνάπεσαι *pro* ἀνάπεσον | σοι³ *prim. man. om.* ¹² — *kal*¹. ¹⁵ ἄριστον *pro* ἄρτον. ²⁴ *post* δειπνῶν *add. in marg.* πολλοὶ γὰρ εἰσι κλητοὶ ὀλήγοι δὲ ἐκλεκτοί. ²⁶ αὐτοῦ *pro* ἐαυτοῦ¹. ²⁷ *tr.* εἶναι μου. ²⁸ + ὁ *anle* θέλων | εἰς *pro* πρὸς. ⁸² *tr.* πόρρω αὐτοῦ.

¹⁵⁴ ἐνενηκονταεννέα *pro* ἐνενηκονταεννέα. ⁵ αὐτοῦ *pro* ἐαυτοῦ. ⁶ συγκαλεῖται *pro* συγκαλεῖ. ⁷ οὕτως *pro* οὕτω | ἐνενηκονταεννέα *pro* ἐνενηκονταεννέα. ¹⁰ οὕτως *pro* οὕτω. ²¹ + ποιήσόν με ὡς ἔνα τῶν μισθίων σου. ²³ ἐξενέγκοτες *pro* ἐνέγκαντες. ²⁶ — αὐτοῦ | — ταῦτα.

¹⁶¹ + πάντα *anle* τὰ. ⁸ σκάπτῃν *pro* σκάπτειν. ⁵ αὐτοῦ *pro* ἐαυτοῦ. ¹⁵ — ἐστιν. ²¹ ἀπέλιχον *pro* ἀπέλειχον. ²² — τοῦ. ²⁵ ὦδε *pro* ὦδε. ²⁶ ἔνθεν *pro* ἐντεῦθεν.

¹⁷⁴ — ἐπί σε. ⁹ — αὐτῷ. ¹⁰ οὕτως *pro* οὕτω. ²² ἐπεθυμήσετε *pro* ἐπιθυμήσετε. ²⁴ — *kal.* ²⁶ — τοῦ¹. ⁸⁴ — ὁ¹.

¹⁸⁵ ὑποκρίξῃ *pro* ὑπωκιάξῃ. ⁷ ποιήσῃ *pro* ποιήσει. ⁹ — *kal*¹. ¹⁴ ἦ + γὰρ. ²⁸ — ὁ *anle* πέτρος. ⁸² τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ *pro* τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ.

¹⁹³ ἐστιν *pro* ἐστι. ⁴ δραμῶν *pro* προδραμῶν | δι' *om. prim. man.;* *syrrl. corr.* | ἔμελλε *pro* ἤμελλε. ⁷ πάντες *pro* ἅπαντες. ⁸ μοι *pro* μου. ¹⁵ — *kal*². ¹⁶ μνᾶς *pro* μνᾶ. ¹⁸ μνᾶς *pro* μνᾶ. ²⁰ μνᾶς *pro* μνᾶ. ²³ — τῆν. ²⁹ βηθσαφαγῇ *pro* Βηθσαφαγῇ | — αὐτοῦ. ⁴⁸ ποιήσουσιν *pro* ποιήσωσιν.

²⁰⁶ — οὖν. ⁹ — τις. ¹⁰ δῆραντες *pro* δείραντες. ¹¹ δῆραντες *pro* δείραντες. ¹⁹ — τὸν λαόν. ²⁸ μωυσῆς *pro* Μωσῆς | τις *pro* τινος. ⁸¹ ἐπτά + *kal.* ⁸⁵ [Τ]ῆς ἐκ *in litura* | ἐγαμίζονται *pro* ἐγαμίσκονται. ⁴¹ λέγουσιν *pro* λέγουσι.

²¹² *tr.* τινα *kal.* ⁸ πλείω *pro* πλείον | ἔβαλλον *prim. man. pro* ἔβαλεν. ⁶ — οὐ; *syrrl. man. sec.* ¹² πάντων *pro* ἅπάντων. ¹⁶ *tr.* γονέων *kal* συγγενῶν *kal* φίλων *kal* ἀδελφῶν. ²⁰ ὑπὸ + τῶν. ⁸⁴ βαρηθῶσιν *pro* βαρυνθῶσιν. ²⁶ — ταῦτα.

22⁴ — τοῖς². ⁹ ἐτοιμάσομεν *pro* ἐτοιμάσωμεν. ¹¹ ἀνώγειον *pro* ἀνώγειον. ²⁸ ἦν *pro* εἶν. ³⁰ — ἐν τῇ βασιλείᾳ μου | καθίσασθε *pro* καθίσθησθε. ³¹ ἐξητήσατο *pro* ἐξητήσατο. ³² ἐκλίπη *pro* ἐκλείπη. ³⁴ φωτήση *pro* φωτήσει. ³⁵ οὐθενός *pro* οὐδενός. ³⁸ πωλήσει *pro* πωλησάτω | ἀγοράσει *pro* ἀγορασάτω. ⁴² παρελθεῖν *pro* παρερεγκεῖν. ⁴⁵ — αὐτοῦ. ⁴⁷ αὐτοὺς *pro* αὐτῶν. ⁵² πρὸς *pro* ἐπ'. ⁵⁸ ἀλλὰ *pro* ἀλλ'. ⁶⁶ — καὶ¹. ⁶⁰ — ὁ². ⁶⁸ δαίροντες *pro* δέροντες. ⁶⁶ — τε | αὐτῶν *pro* ἑαυτῶν.

23¹ ἤγαγον *pro* ἤγαγεν. ¹² — ὁ. ¹⁸ ἀνέκραζαν *pro* ἀνέκραξαν | — τὸν. ²⁶ — αὐτοῖς. ²⁶ — τοῦ¹. ²⁸ + ἡ *ante* ἐπιγραφῆ, ⁵¹ — καὶ². ⁵⁴ — καὶ². ⁵⁵ — καὶ¹.

24⁴ *tr.* ἄνδρες δύο. ¹⁸ — ἐν¹. ¹⁹ εἶπε πρὸς αὐτοὺς *pro* εἶπεν αὐτοῖς | ὡς *pro* ὅς. ²⁴ οὕτως *pro* οὕτω. ³⁸ + καὶ *ante* αὐτὸς. ⁴⁰ ἔδειξεν *pro* ἐπέδειξεν. ⁴² μελισσεῖον *pro* μελισσίου. ⁴⁶ οὕτως *pro* οὕτω.

John 1^{1-14a} *amissis*. ²⁸ βηθανιά *pro* Βηθαβαρά. ²⁹ — ὁ ἰω^o *prim. man.* ⁴⁰ — δέ. ⁴² μεσταν *pro* Μεσσιαν | — ὁ. ⁴⁴ — ὁ Ἰησοῦς | αὐτῷ + ὁ ἰω^o. ⁴⁹ — ὁ. ⁵¹ + ὅτι *ante* εἶδον.

2¹ + ἐν *ante* τῇ ἡμέρᾳ. ¹² — καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ; *suppl. man. sec.* ¹⁴ — ἐν; *suppl. man. sec.* ¹⁷ καταφάγεται *pro* κατέφαγέ. ²² ἔλεγε *pro* ἔλεγεν | — αὐτοῖς. ²⁸ + τοῖς *ante* Ἱεροσολύμοις | — αὐτοῦ². ²⁴ πάντα *pro* πάντας.

3⁴ — ὁ. ¹⁰ — ὁ¹. ^{14a-στ} *amissis*. ³⁸ μερεῖ *pro* μένει.

4⁸ Ἰουδαίαν + γῆν | ἀπῆλθεν *pro* ἀπῆλθε | — πάλιν. ⁵ ὄν + ὁ ἰω^o. ¹⁸ — ὁ¹. ²³ *tr.* τῷ θρει τοῦτω. ²¹ λέγει + ὄν. ²⁵ μεσίας *pro* Μεσσίας. ³⁵ τετραμηνός *pro* τετραμήνιος. ⁴⁶ *tr.* πάλιν ὁ ἰω^o | ἡσθένη *pro* ἡσθέτει. ⁴⁷ ἔμελλε *pro* ἤμελλε.

5¹ μετὰ + δέ | + ἡ *ante* ἑορτῆ. ⁵ τριάκοντα καὶ ὀκτώ *pro* τριακοκταοκτῶ. ⁷ βάλλη *pro* βάλλη. ¹⁰ ἐστι *pro* ἔστιν | + καὶ *ante* οὐκ. ²¹ οὕτως *pro* οὕτω. ²⁵ ἀγαλλιασθῆναι *pro* ἀγαλλιασθήναι. ³⁶ πληρώσω *pro* τελειώσω. ⁴⁶ μωσεῖ *pro* Μωσῆ.

6⁸ *tr.* ἐκάθητο ἐκεῖ. ¹⁶ ἀνεχώρησεν *pro* ἀνεχώρησε | — πάλιν. ²⁴ — καὶ¹. ²⁹ — ὁ. ³⁰ — σὺ. ³⁹ — ἐν. ⁴⁰ + ἐν *ante* τῆ. ⁴⁴ ὁπῆρ *om. man. prim.*; *suppl. marg.* ⁴⁴ + ἐν *ante* τῆ. ⁴⁵ — τοῦ¹ | ἀκούων *pro* ἀκούσας. ⁵² *post* δοῦναι *add.* αὐτοῦ *man. sec.* ⁵⁸ ἔζησει *pro* ζήσεται. ⁶² θεωρεῖτε *pro* θεωρήτε. ⁶⁸ — αὐτῷ. ⁷⁰ — ὁ Ἰησοῦς. ⁷¹ ἔμελλεν *pro* ἤμελλεν.

7¹² — δέ. ¹⁶ ἀπεκρίθη + ὄν. ²¹ — ὁ. ²⁹ — δέ. ³¹ μὴ *pro* μήτι. ³² ἤκουσαν + ὄν | *tr.* ὑπηρέτας οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς. ³³ — αὐτοῖς. ³⁹ — ὁ. ⁴⁰ λόγον + τοῦτον. ⁴¹ — δέ. ⁵² *post* ἐγγήγερται *add.* ^{81²} *in marg.* ⁵⁸ ἀπῆλθον *pro* ἐπορεύθη.

8¹ καὶ ὁ ἰω^o *pro* Ἰησοῦς δέ. ² πάλιν + βαθέος | ἦλθεν ὁ ἰω^o *pro* παρεγένετο. ³ — πρὸς αὐτὸν | ἐπὶ *pro* ἐν. ⁴ εἶπον *pro* λέγουσιν | ταύτην εὐρομεν ἐπ' αὐτοφῶρον μοιχευομένην *pro* αὐτῆ. . . μοιχευομένη. ⁵ ἡμῶν μωῦσῆς *pro* Μωσῆς ἡμῶν | λιθάξιν *pro* λιθοβολεῖσθαι | λέγεις + περὶ αὐτῆς. ⁶ κατηγορήσαι *pro* κατηγορεῖν | κατέγραφεν *pro* ἔγραφεν | γῆν + μὴ προσποιούμενος | — κατηγορήσαι . . . προσποιούμενος; *man. sec. suppl. part. in litura part. in marg.* ⁷ ἐπερωτῶντες *pro* ἐρωτῶντες | ἀναβλέψας *pro* ἀνακύψας | εἶπεν αὐτοῖς *pro* εἶπε πρὸς αὐτοὺς | — τὸν | αὐτῆν *pro* αὐτῆ | *tr.* βαλέτω ἐπ' αὐτῆν. ⁹ — καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι | *tr.* ὁ ἰω^o μόνος | ὄσα *pro* ἐστῶσα. ¹⁰ εἶδεν αὐτῆν καὶ εἶπε *pro* καὶ μηδένα θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικὸς εἶπεν αὐτῆ | γύναι *pro* ἡ γυνὴ | — ἐκείνοι. ¹¹ + ἀπὸ τοῦ νῦν *ante* μηκέτι. ¹² ἐδάλησεν *pro* ἐδάλησε | *tr.* ἐδάλησεν αὐτοῖς | περιπατήση *pro* περιπατήσει. ¹⁴ ἡ *pro* καὶ⁸. ¹⁹ — ὁ. ²⁶ λαλῶ *pro* λέγω. ⁴⁴ + τοῦ *ante* πατρὸς. ⁵² γεύσῃται *pro* γεύσεται. [⁵⁸ *sὺ add. in marg.; man. prim.*] ⁵⁴ ἡμῶν *pro* ἡμῶν.

- 9³ — ό. 15 *ἐπέθηκε προ ἐπέθηκεν | ιτ. μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς.* 21 ἀπεκρίθησαν + δέ. 21 *ἐαυτοῦ προ αὐτοῦ.* 27 *ιτ. μαθηταὶ αὐτοῦ.* 28 — οὐν. 29 *μωσῆ προ Μωσῆ.*
 35 — ἤκουσεν . . . ἔξω | + ὁ ἰσ' *ἀντιε* εἶπεν. 36 + *καὶ ἀντιε τίς.*
 10⁴ *ἐκβάλλει προ ἐκβάλη.* 8 — *πρὸ ἐμοῦ.* 13 *μέλλει προπι. μαπ.; corr. μέλει.*
 22 — *τοῖς.* 23 — *τοῦ | σολομῶνος προ Σολομῶντος.* 32 + *καὶ ἀντιε διὰ.* 39 — οὐν.
 11⁹ — ό | *περιπατεῖ προ περιπατῆ.* 20 — ό. 21 — ἦ. 81 *κλαύσει προ κλαύση.*
 32 *ιτ. αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας.* 33 — *κλαίουσαν.* 48 *οὕτως προ οὕτω | πιστεύουσιν προ πιστεύουσιν.* 51 — ό. 57 — *καὶ 1.*
 12¹ *ἀνακειμένων σὺν αὐτῶ προ συνανακειμένων αὐτῶ.* 5 *ἐμελλεν προ ἔμελεν.*
 12 — ό². 13 — ό². 15 *ἔρχεται + σοι.* 16 — ό. 27 — *ἐκ.* 83 — ό. 88 *ἐμελλεν προ ἡμελλεν.* 84 — *δτι.* 57 *οὕτως προ οὕτω.*
 13⁸ + *ὁ ἀντιε πέτρος.* 12 *τῶν μαθητῶν προ αὐτῶν.* 18 *ἐγὼ + γὰρ.* 85 *ἐκεῖνος + οὕτως.* 23 *post μικρὸν add. χρόνον μαπ. sec.* 26 *δπου + ἐγὼ.* 37 — *ὁ ἀντιε πέτρος.* 39 *φωνήση προ φωνήσει.*
 14³ *ἐτοιμάσαι προ καὶ ἐτοιμάσω.* 22 + *καὶ ἀντιε τί.* 23 — ό¹. 28 *ποιήσωμεν προ ποιήσομεν.* 30 — *τούτου.* 31 *οὕτως προ οὕτω.*
 15⁵ + *τὸ ἀντιε πῦρ.* 7 *αἰτήσασθε προ αἰτήσεσθε.* 16 *μείνη προ μένη.*
 16⁸ — *ὕμιν.* 7 *γὰρ + ἐγὼ.* 8 — *καὶ 2.* 15 *πάντα + γὰρ | λαμβάνει προ λήψεται.*
 16 — *ἐγὼ.*
 17² *δώσει προ δώση.* 7 *ἔγνωσαν προ ἔγνωκαν.* 20 *πιστευόντων προ πιστευσόντων.* 24 *δέδωκας προ ἔδωκας.*
 18⁸ — ό. 20 — *τῆ.* 28 *δαίρεις προ δέρεις.* 26 *ἠρνήσατο + οὐν.* 27 — ό. 28 *ἀγουςι προ ἀγουσιν | — οὐν | πρωτῆ προ πρωτα.* 32 *ἐμελλεν προ ἡμελλεν.* 36 — ό.
 19⁵ *σταύρωσον² + αὐτόν.* 7 *ιτ. θεοῦ υἱόν.* 11 — ό¹. 12 *ἐαυτὸν προ αὐτόν.*
 18 *τούτων τῶν λόγων προ τούτον τὸν λόγον | — τοῦ | γαβαθά προ Γαββαθά.*
 16 *ἤγαγον προ ἀπήγαγον.* 17 *τόπον προ τὸν².* 20 *ιτ. ὁ τόπος τῆς πόλεως | ιτ. βωμαῖ-στί ἑλληνιστί;* 25 *κλωπᾶ προ Κλωπᾶ.* 29 *ἴδε προ ἰδοῦ.* 27 *ιτ. ὁ μαθητῆς αὐτῆν.*
 24 *εὐθέως προ εὐθὺς.* 35 *ιτ. ἐστὶν αὐτοῦ.* 36 *δὲ προ γὰρ.* 38 — ό¹. 39 *ὡς προ ὡσει.*
 40 + *ἐν ἀντιε ὀθονοῖς.*
 20¹⁴ — ό. 15 *ιτ. ἔθηκας αὐτόν.* 16 *βαβουνι προ Ῥαββουνί.* 18 *ἀπαγγέλουσα προ ἀπαγγέλλουσα.* 28 — ό¹. 29 — *Θωμᾶ.* 31 — ό¹.
 21¹ *μετὰ + δέ.* 2 *post oi add. υἱὸι μαπ. sec. in marg.* 3 *ἐνέβησαν προ ἀνέβησαν.* 15 — ό Ἰησοῦς. 18 *ἐαυτὸν προ σεαυτόν.*